

Vapaakuntatutkimuksen työryhmä

Risto Harisalo

Vapaakuntatutkimuksen työryhmässä osallistujia oli noin 15. Osallistujien lukumäärä kertoo kiinnostuksesta vapaakuntakokeilua kohtaan. Osallistujista kuitenkin useimmat olivat vapaakuntatutkimuksen tulosten soveltajia ja hallinnon ammattilaisia ja siksi he eivät olleet kiinnostuneita niinkään esittämään omia tutkimussuunnitelmiaan tai tutkimuksiaan kuin kuulemaan tuloksia. Tästä syystä paperin esittäjiä oli vain muutama; Aimo Rynnänen, Sari Pikkala ja Kaija Majoinen. Keskustelussa professori Krister Ståhlberg esitteli laitoksensa tutkimusohjelmaa.

Työryhmän työskentelyn aluksi projektipäällikkö Aimo Rynnänen sisäasiainministeriöstä antoi katsauksen vapaakuntakokeiluun itsehallintoprojektin näkökulmasta. Jo noin vuoden kestäneestä kokeilusta Rynnänen totesi, että välitase on positiivinen, vaikkakin aina on parantamisen varaa. Merkittävänä Rynnänen piti vapaakuntakokeilun suomalaisille kunnille tuoma oikeutta määrätä itse organisaatiostaan ja toimintatavoistaan.

Tämä oikeus ja sen kautta erityislainsäädäntöön vähitellen pysyvinä muutoksina tehtävät uudistukset merkitsevät itse asiassa melkoista murrosta ajattelussa ja lainsäädännössä. Eihän ole vielä kuin kolme vuotta siitä, kun lakisääteisiä lautakuntia koskevaa lainsäädäntöä annettiin tiuhaan tahtiin (kirjastolaki, jossa kirjastolautakunta säädettiin pakolliseksi, vaikka varsinaisen kirjastotoiminnan ylläpitäminen ei sitä ollutkaan). Tämä murros avaa Rynnäsen mielestä mahdollisuuksia muihin perustavaa

laatua oleviin uudelleenarviointeihin.

Muina myönteisinä kohtina Rynnänen piti mm. monien vapaakuntien aktiivisuutta, vapaakuntakokeilun peruslainsäädännön valmistamista, kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien paranemista, järjestökentän aktivoitumista uudella yhteistyöhön kuntien kanssa, vapaakuntakokeilun kytkemistä muuhun uudistamiseen ja vapaakuntakokeilun tutkimuksen käynnistymistä. Rynnänen painotti vielä erityisesti sosiaalihuollituksen myönteistä suhtautumista seurantatutkimukseen.

Kielteisinä näkökohtina Rynnänen piti sitä, että eräät valtionhallinnon viranomaisista eivät tunteneet erityistä mielenkiintoa vapaakuntakokeilua kohtaan ja niukkoja resursseja tutkia, mitä kokeilussa todella tapahtuu.

Sari Pikkala Åbo Akademista kertoi tutkimustuloksiaan Tammisaaren kaupungista. Tutkimustulokset on myös julkaistu Åbo Akademin julkaisusarjassa nimellä »När friheten gryr» tekijöinä Krister Ståhlberg ja Sari Pikkala. Tutkimuksen mukaan vapaakuntakokeiluun suhtauduttiin myönteisesti esimerkiksi kirjastotoimessa ja aikuiskoulutuksessa ja kielteisesti esimerkiksi kaupunkisuunnittelussa. Kirjan tutkimustuloksiin kannattaa tutustua.

Kaija Majoinen Kunnallisopistosta esitteli tutkimustaan, jossa verrattiin suuren englantilaisen ja suomalaisen kaupungin valtuutettujen käsityksiä keskenään. Tulosten merkittävin piirre oli, että maiden välillä ei eräissä keskeisimmässä kohdissa ollut mainittavia eroja. Kaija Majoinen on myös julkaissut tutkimuksensa.